

Legătura medic – farmacist – pacient, un deziderat foarte important în practica medicală

Prof. Dr. Dimitrie NANU^{1,2},
Farmacist Alexandra DILIRI³,
Asist. Univ. Dr. Andrei NANU^{1,4}

¹UMF „Carol Davila”, București

²Maternitatea Bucur, București

³Farmacia Catena, București

⁴Clinica Medicină internă,
Spitalul Clinic Colentina, București

REZUMAT

Comunicarea defectuoasă dintre medici și farmaciști este o cauză majoră de erori medicale, iar o bună colaborare medic-farmacist crește calitatea îngrijirii pacientului. În acest articol, dorim să vă împărtășim experiența autorilor, medici și farmaciști, obținută de-a lungul anilor de activitate.

Un obstacol major în crearea unor relații puternice medic-farmacist este faptul că medicii și farmaciștii lucrează în medii separate. Din cauza acestei diviziuni, interacțiunile lor sunt rare, fără a exista o înțelegere reciprocă empatică a practicilor lor. Într-un mediu colaborativ, rolul principal al farmacistului este de a distribui medicamente și informații pentru utilizarea optimă a acestora. Medicul furnizează informații cu privire la diagnostic, indicații și tratament, incluzând beneficiile, riscurile și efectele secundare. Medicii și farmaciștii trebuie să ofere servicii de calitate pacienților, pentru a asigura utilizarea corectă a medicamentelor. Prin urmare, colaborarea dintre aceste profesii este imperativă. Acest lucru necesită comunicare, respect, încredere și recunoaștere reciprocă a competențelor profesionale.

Cuvinte cheie: farmacist, medic, comunicare

ABSTRACT

Taking in account that a proper collaboration between physicians and pharmacists improves patient health-care and a poor communication could cause medical errors. Our article wants to share the authors' experience over the years on the collaboration between physician-pharmacist.

A major obstacle in creating strong relationships between pharmacists and physicians is that they are working in separate environments. Because of this breach, their interactions are rarely without mutual empathic understanding of their work.

In a collaborative environment, the main role of the pharmacist is to dispense medicine and information to their best use. The doctor provides information on diagnosis, indications and treatment: benefits, risks and side effects.

Doctors and pharmacists must provide quality services to patients to ensure the correct use of medicines. Therefore, connection between these professions is imperative. This requires communication, respect, trust and mutual recognition of professional skills.

Keywords: pharmacist, physician, communication

În medicina modernă, se pune tot mai mult accent pe colaborarea interdisciplinară în asistența personalizată a pacientului. În ecuația colaborării interdisciplinare, un rol important îl are participarea, alături de medici, a farmaciștilor. Importanța relației medic-pacient a fost sesizată, atât la nivelul literaturii internaționale, cât și în România. În acest sens, ultimele două conferințe naționale de farmacie au avut drept tematică această problemă.

Necesitatea comunicării medic-farmacist are la bază dezideratul comun, optimizarea asistenței pacientului în condițiile apariției unor noi medicamente, a complexității schemelor terapeutice în fața cărora, de multe ori, pacientul este dezorientat și anxios.

De relația dintre medic și farmacist depinde în fapt asigurarea utilizării corecte a medicamentelor și, nu în ultimul rând, succesul tratamentului aplicat pacientului. Colaborarea necesită comunicare, respect, încredere și recunoașterea reciprocă a competențelor profesionale.

În practica curentă, farmacistul nu mai este un simplu retailer, ci este un prestator de servicii care, atât prin prisma medicului, cât și a sa proprie, asigură: asistența pacientului în selectarea medicației care nu necesită prescripție medicală, consiliază pacientul în ceea ce privește dozajul medicamentelor și ajustarea acestuia, calea de administrare, apariția și combaterea efectelor secundare, oferirea de sfaturi în situația unor posibile interferențe medicamentoase. Farmaciștii sunt frecvent întrebați de către pacienți, ei fiind o „poartă de intrare” pentru tratamentul pacientului. De

asemenea, au un rol important în corectarea automedicației și, eventual, în dirijarea către medic. Farmacistul oferă legătura pacientului cu casele de asigurări și, implicit, decontarea medicamentelor. Nu trebuie uitat și rolul farmacistului în prepararea unor formule magistrale, din păcate tot mai rar folosite în zilele noastre. În multe cazuri, farmacistul desfășoară o activitate complexă de counseling, dispensarizare și monitorizare a tratamentului, din cauza deficiențelor rețelei de medicină de familie, care nu acoperă toate problemele și solicitările.

Se poate afirma că, în multe situații terapeutice, aceleași sfaturi pot fi oferite atât de către medici, cât și de către farmaciști, dar, în multe cazuri, comunicarea pacientului cu farmacistul este mai facilă, nu necesită programare și economisește un timp prelungit de așteptare. Rolul farmacistului este tocmai de a sfătui „pacientul”, pacient care, de altfel, cere deseori explicații, fapt reliefat de studii observaționale sau de caz.

Importanța farmacistului în asistența pacientului, în informare, consiliere și creșterea adeziunii la tratament este relevată de

numeroase studii internaționale și naționale

În acest context, exemplificăm prin faptul că 9% dintre utilizatorii de metode contraceptive se informează și așteaptă consiliere de la farmacist, un procent mai mare decât cel deținut de informarea de către medicul de familie.

Pentru a face față nevoilor de informare și consiliere a pacientului, medicul și farmacistul trebuie să vorbească aceeași „limbă”, să comunice și să acționeze în complementaritate. Obiectivul articolului de față constă în identificarea caracteristicilor conlucrării dintre farmaciști și medici, a barierelor și oportunităților de comunicare și parteneriat lucrativ.

În opinia farmaciștilor, rolul principal al farmacistului este de a distribui medicamente și informații pentru utilizarea optimă a acestora, pe când activitatea medicului se referă la diagnostic, indicația tratamentului, beneficiu și riscuri. Pentru a-și îndeplini obiectivele în îngrijirea pacientului, este necesară colaborarea dintre medic și farmacist. Cu toate acestea, în practică, comunicarea este de multe ori absentă sau unilaterală, rezumându-se la comunicarea prin prescripția medicală, adică prin rețeta completată de către medici,

recepționată și onorată de către farmaciști. Lipsa de comunicare poate duce la situații neplăcute, de exemplu, când medicul prescrie un medicament care nu mai există sau care are efecte negative. Un obstacol major în crearea unor relații de comunicare medic-farmacist este dat de faptul că medicii și farmaciștii lucrează în locuri de muncă separate. Din cauza acestei diviziuni, interacțiunile lor sunt rare, fără a exista o înțelegere reciprocă empatică a practicilor lor. Un alt risc major în stabilirea unei adevărate comunicări este lipsa de timp a medicilor. Este nevoie de o implicare directă a forurilor naționale, Colegiul Medicilor și Colegiul Farmaciștilor, privitor la această relaționare.

Considerăm că, printr-un efort comun al ambilor parteneri, există perspective de îmbunătățire a situației, de dezvoltare a unei adevărate colaborări medic-farmacist, plecând de la originea

comună a formării în aceeași universitate, sub aceeași siglă a Universității de Medicină și Farmacie (UMF). Parteneriatul, odată inițiat, continuă prin comunicare verbală, folosirea mijloacelor media pentru informări reciproce, participarea în comun la întâlniri științifice, congrese, conferințe, elaborarea în comun a unui ghid (protocol) de bune practici a colaborării farmacist-medic. Parteneriatul și comunicarea farmacist-medic ar fi în folosul pacienților, dar și în cel al furnizorilor de sănătate, care, împreună, ar putea face față inclusiv unor reclamații agresive, uneori nocive pentru pacient.

CONCLUZII

Comunicarea medic – pacient, deși recunoscută ca fiind foarte importantă, nu se realizează în fapt în România.

Rolul farmacistului nu este legat numai de distribuirea de medicamente, ci și de informare și consilierea pacientului pentru utilizarea optimă a acestora.

Relaționarea farmacist-medic-pacient este deosebit de importantă, pentru că de aceasta depinde succesul îngrijirii pacientului. Avantajele ar fi în folosul pacienților, dar și în folosul medicilor și farmaciștilor, pentru evitarea malpraxisului.

BIBLIOGRAFIE

1. Pharmacist – Physician collaboration, By P. Satterfield. Dec. 22,2005 in Pharmacies.
2. Collaboration between doctors and pharmacists in the community, Ans. Prescr, Dec. 2010. DO 10.187 73.
3. Effecteres collaboration between doctors and pharmacists, May 2008, vol. 15. perneisbions@pharmy.orh.uk.
4. Community pharmacist and primary care physician collaboration. <https://doi.org/10.1016>
5. **Howard M., Trrim K. et al.** Collaboration between pharmacists and physicians: lessons learned from the Seniors Medication Assessment Research Trial. *J Am Pharm Assoc* (2003) 2003; 43:566-72.
6. **Hughes C.M., McCann S.** Perceived interprofessional barriers between community pharmacists and general practitioners: a qualitative assessment. *Br J Gen Pract* 2003; 53:600-6.
7. **Lalonde L., Hudon E., Goudreau J. et al.** Physician-pharmacist collaborativr care in dyslipidemia management: the perception of clinicians and patients. *Res Social Admin Pharm* 2011; 7:233-45.
8. **Brock K.A., Doucette W.R.** Collaborative working relationship between pharmacists and physicians: an exploratory study. *J Am Pharm Assoc* (2003)n2004; 44:358-65.
9. **Zillich A.J., McDonough R.P., Carter B.L., Doucette W.R.** Influential characteristics of physician/pharmacist collaborative relationships. *Ann Pharmacother* 2004; 38:764-70.
10. **Dobson R.T., Henry C.J., Taylor J.G. et al.** Interprofessional health care: attitudes and environmental factors associated with participation by pharmacists. *J Interprof Care* 2006; 20:119-32.
11. **Muijrs P.E., Knottnerus J.A., Sijbrandij J. et al.** Changing relationships: attitudes and opinions of general practitioners and pharmacists regarding the role of the pharmacist. *Pharm World Sci* 2003; 25:235-41.
12. **Laubscher T., Evans C., Blackburn D. et al.** Collaboration between physicians and pharmacists to enhance adherence to chronic medications. *Can Fam Physician* 2009; 55:e69-75.

